

דרך השלום

טבע המשתרעת על כ־800 אלף דונם. במסגרת הסכם השלום עם ירדן, שנחתם ב־1994, הסכים המלך חוסיין להחלפת אדמות עם ישראל. החקלאים הישראליים ממשיכים לעבד את האדמות שממזרח לנחל־ערבה, ועוברים בכל יום במעבר צופר בדרכם לחלקותיהם. גם 14 קדוחי המים שממזרח לנחל נותרו בבעלות חברת מקורות.

מצפור השלום

נתחיל את סיורנו במושב עידן, השוכן כחמישה קילומטרים ממזרח לצומת עין חצבה, בכביש הערבה (כביש מס' 90). ליד שער הכניסה ליישוב פונה דרומה דרך אספלט, המוליכה למצפור השלום, מהלך שלושה קילומטרים.

הדרך למצפור השלום עוברת בנוף מבוחר של סלעי חוואר הלשון. זהו סלע לבן ופריך מאוד, ששקע בשכבות דקיקות מאוד ב"ימת־הלשון", ימה שהשתרעה לפני עשרות אלפי שנים מאזור חצבה בדרום ועד הכנרת בצפון. די בגשמים המעטים היורדים באזור כדי לעצב בנוף צורות קסומות. אחת החוויות המקסימות של חבל ארץ זה הוא שיטוט בין הערוצים המבוטרים היורדים אל נחל־הערבה. הערוצים יוצרים קניונים קטנים, המתפתלים בנוף, נפגשים עם ערוצונים אחרים ויוצרים מבוך נפלא.

ממצפור השלום, השוכן מצפון למושב חצבה, אפשר להשקיף על הנוף היפה. העמק שלמרגלותינו, שהוא למעשה ערוצו של נחל הערבה, מוצף בחממות. קרן קימת לישראל סייעה לחקלאים כאן בציפוי האדמה בקרקעות חול, המאפשרות את קיומה של חקלאות מתוחכמת.

הערבה מוכרת לעולם בזכות הייצוא החקלאי המתקדם שלה, המשתמש בשיטות גידול אקולוגיות: הדברה ביולוגית במקום חומרי הדברה, והשקיה במים מליחים.

דרך הערבה

בתום התצפית נמשיך עוד כשני קילומטרים דרומה, עד לצומת שנמצא ממזרח למושב חצבה. כאן נפנה מזרחה ונמשיך עוד כקילומטר אחד, עד למקום בו קיימת פנייה לכיוון דרום־מזרח. מעתה נמשיך כל העת בתוואי כביש זה, ולא נסטה ממנו מזרחה בשום אופן. השלט "המשך דרך־הערבה" מכוון אותנו להמשך המסלול. אנו נוסעים לאורכה של

"דרך השלום" היא כביש תיירותי חלופי לכביש הערבה, והיא נמשכת לאורך כ־40 ק"מ ממזרח לו. בכביש העובר בין בתרונני הערבה המבהיקים אפשר לנסוע ברכב רגיל. לאורכו נגלים נופי ירח של אדמת החוואר, דקלים רבים, חממות נוצצות בשמש ומאגרי מים צוננים בלב המדבר. בעבר נאסרה הנסיעה בכביש הגבול החוצץ בין ממלכת ירדן לצפון הערבה. עכשיו הדבר לא רק מותר, אלא גם מומלץ. צפון הערבה הפך לחבל ארץ פורח.

המסלול מכונה, "כביש השלום" משום שהוא עובר סמוך לגבול עם ממלכת ירדן, שכנתנו ממזרח שחתמה אתנו על הסכם שלום.

המטיילים יכולים למצוא כאן מבחר רחב של צימרים יפהפיים, מסעדות איכותיות ושירותי הדרכה ברמה גבוהה.

הדרך המומלצת להגיע ללב הערבה לבאים מהצפון היא מעלה העקרבים. המעלה נפרץ ב־1927 על ידי ממשלת המנדט הבריטי, בעת הכשרת הדרך מבאר שבע אל הערבה ואום רשרש (אילת). כיום הכביש התלול סלול היטב ונוח לנסיעה.

אזור לב הערבה

אזור לב הערבה נמצא בתחום השיפוט של המועצה אזורית הערבה־התיכונה במחצית הדרך בין באר־שבע לאילת - האזור המרוחק ביותר בישראל ממרכזי אוכלוסייה גדולים. הוא כולל שבעה יישובים: עידן, חצבה, עין־יהב, ספיר, צוקים ופארן - ושמויות

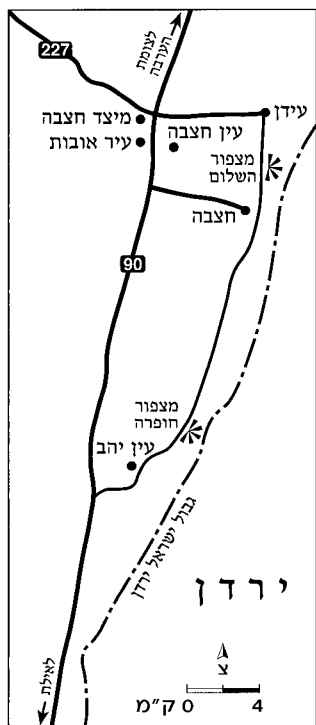
מצפור השלום

של מצודה מהתקופה הישראלית ושרידים של בית־מרחץ קדום. סמוך לכאן צומח עץ השיזף הגדול ביותר בישראל.

גבעת הגלולים

אם יש עוד מרץ ושובבות נעורים, זה הזמן לגבעת הגלולים. בצומת עין־חצבה פונים מערבה בכביש מספר 227 לכיוון מפעל צין. כקילומטר אחד מהצומת פונים בדרך־עפר ישנה, לכיוון ההר הבולט, **גבעת־חצבה** שמו, הניצב מדרום לכביש. נוסעים עד אפיק הנחל הראשון, מחנים את הרכב וצועדים לעבר ההר. בדופן ההר תגלו ניקי קטן ובו סימון שבילים. שביל "שחור" מוביל במעלה הנקי, שביל "אדום" מוליך שמאלה. נלך ב"אדום", נעלה בהר, נמשיך בשביל מערבה עד שנפגוש את השביל ה"שחור". שביל זה יוביל אותנו לעבר דיונה גדולה המכסה את מדרון ההר. נחזיק ידיים, נשחרר את הרגליים ונרוץ במורד. בקצה הדיונה נמשיך בתוך הנקי, שיוביל אותנו עד למקום בו נכנסו בשביל לתחילת המסלול.

מפת האזור

הכתבה והצילומים באדיבות אורלי דורון, דוברת קק"ל

הערבה, במקביל לגבול עם ירדן. ממזרח לנו מתנשאים הרי אדום בכל הדרם. למרגלות ההרים הגבוהים שוכנת **פונז**, עיר הנחושת העתיקה, שממנה הובילה בעבר דרך סוחרי הנחושת אל עבר חצבה הקדומה.

מצפור חופרה

כ־4.5 קילומטרים מדרום לשלט המכוון, נראה גבעה נישאה. בראש הגבעה שוכן מצפור חופרה, המעניק תצפית מרהיבה על הסביבה. בעבר נמנה המצפור על אחת מנקודת התצפית הצבאיות שהוקמו לאורך גבול ירדן – ישראל. לאחר מלחמת ששת הימים נעשו כאן ניסיונות חדירה רבים של מחבלים אשר ניסו להוביל נשק ותחמושת לעזה. כיום, לאחר חתימת הסכם השלום, הפכה נקודת התצפית הישנה למקום תצפית תיירותי. מתחת לגבעת חופרה אפשר לצפות ביער הדקלים של נחל הערבה ובשטחים המעובדים לצדו. בתוך הנחל ובסמוך לו נמצאו כמויות רבות של מים מתוקים המשמשים לגידולי החקלאות הרבים באזור – פרחים, ירקות ודקלים. גם כאן סייעה קרן קימת לישראל לחקלאים בשיפור האדמות ובציפוף בחול. המשך המסלול מוליך אותנו דרומה עוד כקילומטר אחד, עד לצומת ובו ארבעה כיווני נסיעה. אנו נפנה בפנייה מערבה, ניסע עוד קילומטר אחד ונגיע לצומת T.

כאן נמשיך דרומה עוד כ־200 מטרים (לצד מטע תמרים), עד לצומת T נוסף. בצומת זה נפנה דרומה, ניסע עוד כ־800 מטרים וננחת סמוך לכניסה המזרחית של מושב עין־יהב. עתה נצא מערבה, לכביש־הערבה (כביש מס' 90).

המלצות לטיול בסביבה

בבית ספר שדה חצבה חוקר פרופ' אמוץ זהבי את ציפור הזנבן, שהורגלה לא לחשוש מבני האדם. במקום ניתן לקבל הדרכה לינה וארוחות. כעשרה קילומטרים דרומית למושב עין־יהב שוכן מושב צופר. מעט מדרום למושב מכוון שלט "ח'אן דרך־הבשמים", השוכן כקילומטר אחד ממזרח לכביש. בח'אן יש פינות ישיבה והתרענונות, ובהחלט מומלץ להתרגע על כוס תה־צמחים. אפשר לערוך טיול חמורים עד לבוסתן משוחזר ולאווהל הבדווי, בלב הבוסתן.

בדרך צפונה כדאי להתעכב מעט גם **במצד־חצבה** (סמוך לכביש הערבה, ממערב לצומת עין־חצבה, ק"מ 160). חפירות ארכיאולוגיות חשפו כאן שרידים